

čelník říše předsedal radě knížat — byl tedy jejím členem, zároveň však samostatným orgánem říše. Poměr těchto dvou orgánů ke sněmu byl vymezen tak, že náčelník svolával, uzavíral a rozpouštěl sněm (§ 75), ale návrh zákona mohl vycházeti jen z jedné ze sněmoven nebo z rady knížat (§ 76). K tomu, aby zákon vznikl bylo třeba jednak souhlasného usnesení obou sněmoven (§ 98), jednak souhlasu náčelníka a vedle toho rady knížat.¹³⁾

Tato proposice vlády Unie vzbudila prudký odpor skupiny pruských konservativců. Tito předložili vlastní návrh, patrně z péra Bismarckova, ve kterém žádali jednak, aby náčelník byl samostatný a funkce rady knížat pouze poradní a místo sněmovny států sněmovnou knížat. Avšak proposice unionistické vlády byla schválena. Ústava však nebyla provedena, neboť už v listopadu 1850 na naléhání Rakouska Unie byla rozpuštěna.

Tu končí první fáze sjednocení Německa. Marně se tu jednotliví politikové snažili smířiti princip svazu knížat s principem říše založené co možno demokraticky. Druhá — úspěšná fáze jest pak dílem toho, který nyní vystoupil proti některým demokratickým elementům erfurtského návrhu — Bismarcka.

Z P R Á V Y.

Slova vzácného uznání, jež mají býti dalším programem, pronesl Spect. univ. prof. Dr. Jití Hoetzel na valné hromadě S. Čs. P. »Všehrd« dne 13. listopadu 1925. Zejména poznamenal toto: » . . . Rádi vidíme, že se »Všehrd« spojuje k práci s právníky brněnskými. Vítáme to také proto, že se pracuje ke spojení s právníky slovenskými. Chválím si vydavatelskou činnost »Všehrdu«. Jestliže bude i dále tak pracovati a nepoleví, dosáhne jistě za nedlouho jakéhosi vydavatelského monopoliu našich právnických děl. S radostí hledím na rozvoj vašeho časopisu »Všehrd«, který sleduje pozorně ve svých zprávách význačné události právníckého života našeho. Časopis se propracovává a bude z nejlepších našich právnických listů, zvláště když bude ke všem vědeckým směrům objektivní. Je to výsledek dobré práce a této další činnosti »Všehrdu« přeji plného zdaru « — Vážíme si tohoto uznání, jež vyšlo od osoby nad jiné povolané a bude jistě naším přáním se vším úsilím spániti tento program i v budoucnu. V. r.

¹³⁾ Ein Reichsbeschluß kann nur durch die uebereinstimmung bei der Häuser einerseits, sowie des Reichsvorstandes und Fürstenkollegiums anderseit, gültig zustande kommen (§ 99 úst. unie). Usnesení sněmu ještě zdůraznilo toto zvláštní postavení náčelníka, formulujíc: „... und sowohl des Reichsvorstandes, als des Fürstenkollegiums...“

Prof. dr. Hobza dosáhne padesátého roku dne 6. ledna 1926. Jest věru těžko psáti dnes o něm, pro něhož padesátka není nějakým mezníkem, u něhož by bylo vhodno přehlížeti jeho dílo, neboť nikdo, kdo ho zná, nebude na pochybách, že toto dílo naprosto není ještě uzavřeno. Přes to může býti se svou dosavadní tvorbou plně spokojen. Jeho starší vědecké práce byly z oboru práva církevního. Avšak již podtitul jeho první větší publikace: »Podvod při smlouvě manželské dle práva kanon., se zřetelem k pr. evangelickému a mod. zákonodárství světskému«, ukazoval, že jest mu církevní práva římsko-katolické příliš úzkým oborem. Z tohoto oboru napsal ještě spisy »Poměr církve a státu« (1909) a »Autonomie nábož. svazů ve státě« (1910), v nichž se nezabývá tak historickou stránkou poměru církve a státu, jako stránkou dogmatickoprávní. Staví svoje výklady na podklad moderních teorií publicistických, s jichž stanoviska řeší poměr a řadí se mezi přívržence úplné nadřazenosti státu a rozluky.

Po Trakalově smrti přejímá stolicí mezinárodního práva. Ovšem není to přechod náhodný: již v době svých studií v cizině zabýval se tímto oborem a přinášel si pro tento obor vynikající kvalifikaci. Má tu zásluhu, že vydal první české systematické dílo: »Mezinárodní právo« (I. díl 1915, II. 1919), spočívající na nejnovějších výsledcích moderní vědy, vedené moderními zásadami a pevnou vírou v budoucnost skutečného mezinárodního právního řádu, nadřazeného státu. Můžeme doufati, že nám přinese nové zpracování jeho, rozmožněné o bohaté výsledky posledních let v tomto oboru. Po válce uplatnil Hobza svoje znalosti a schopnosti též v praxi v ministerstvu zahraničních věcí, kde měl příležitost účastniti se i přímé práce na vývoji mezinárodního práva. I v té době však publikuje řadu pojednání; jeho specialitou se stává letecké právo, ačkoliž nezapomíná i na jiná odvětví. Má smysl pro aktuální otázky (Uznání sovětu de jure). Chystá učebnici mezinárodního práva, z níž zatím vyšlo »Válečné právo pozemní«. Má zásluhy i o propagaci styků s cizinou; je sám členem mnohých mezinárodních institucí. Propaguje u nás moderní francouzskou pozitivistickou teorii publicistickou. Jako profesor vyniká H. živým přednesem a zajímavým obsahem přednášek. Dbá mnoho o přesné právnícké vyjadřování, a vyžaduje je i od studentů, i při zkouškách. Jeho seminář vyniká časovostí témat. —j.

O novou vládu. Mocnář Demos promluvil 15. listopadu volbami a promluvil tak, že dalo mnoho práce interpretovati jeho vůli konkrétně sestavením vlády. Vyskytla se při tom řada obtíží a otázek. Tak hlavně otázka příbrání odborníků do parlamentní vlády. Je to problém, který položen byv obecně dotýká se samých základních otázek parlamentarismu a demokracie. S jedné strany tolik lidí dobré vůle i názorů pokládá požadavek vlády odborníků nebo alespoň smíšené za samozřejmý, s druhé strany jeví se odborníci ve vládě parlamentní jako prvek zcela cizorodý a proto asi onen požadavek za zavržitelný. A to stejně samozřejmě jako těm prvním. A přece o podstatu věci nebude sporu. »Ve všech demokratických zemích a zejména republikách, vzniklých z aristokratismu (monarchismu), vnikají do politiky a správy státu a veřejného života vůbec na vedoucí místa lidé bez vyššího školského vzdělání. Jak zabezpečit nutno odbornost, odbornictví ve vládě, správě a parlamentu, je problemem každé demokracie, jakmile těžiště politické moci spočívá v parlamentu a tudíž podle většinové zásady ve stranách, zvláště ve stranách velikých, masových. Při tom se nesmí zapomínat, že se politický smysl, státnost a státnictví nezískává administračním cvikem a školami; akademický vzdělanec a zdatný úředník velmi často pokulhává za zkušným organisátorem a vůdcem strany co do nezbytné znalosti lidí a praktické schopnosti jednání se stranami, parlamentem a vládou. V jednom i druhém případě je nebezpečí, že se stát příliš (anthropomorfičky) pojímá, tam sub specie bureau, tu strany. Prakticky otázka zní, jak při vládě parlamentární zabezpečit vládě a správě nutný počet vzdělaných odborníků«. (Masaryk, Světová revoluce, str. 544, 545). Ale právě toto praktické provedení kompromisu bylo při sestavování naší vlády tak obtížné. V podstatě zvítězil opět princip vlády parlamentní t. j. prin ip

vlády politiků z povolání. S hlediska lidského (ne státnického!) neměli bychom býti překvapeni. Je přirozeno, že ti, kteří těžkým bojem volebním dobyli určitých mocenských držav, těžko se vzdávají právě přiměňů nejvyšší výkonné moci ve prospěch osob jim cizích. Je to fronta mezi politiky a nepolitiky, která se stává někdy skorem znatelnější než fronty mezi politiky různých táborů. Bude otázkou dalšího vývoje, zda se onen potřebný počet odborníků protlačí do vlády mimo politické strany nebo zda se spíše protlačí do stran — ať už iniciativa k tomu bude na straně jejich nebo stran — a s nimi do vlády. —n—

Stálý výbor Národního shromáždění má býti podle úmyslu ústavního zákonodárce jakýmsi surrogátem zákonodárného sboru. (Důvodová zpráva k původnímu vládnímu návrhu ústavní listiny). Proto povolán jest stálý výbor zvolený na 1 rok, aby činil neodkladná opatření opatření, i když by k nim bylo třeba zákona a aby konal dozor nad mocí vládní a výkonnou v době, kdy parlament nezasedá, tedy od rozpuštění některé sněmovny neb od uplynutí jejího volebního období až do opětného sejítí sněmoven a dále po dobu, po kterou zasedání jejich jest ukončeno nebo odročeno.

Zajímavou zprávu o stálém výboru přinesly některé denní listy: Stálý výbor prý se ustavil 9. července 1923 a konal do rozpuštění Národního shromáždění jedinou schůzi. A teprve po něm sešel se znovu. Bylo-li tomu skutečně tak, pak tu jde o zřejmé překročení právních předpisů, jež upravují organizaci a činnost stálého výboru. Ve dvojím směru: Předně jest velmi pochybno vzhledem k § 54. odst. 4. úst. list., zda může stálý výbor platně fungovat skoro dva a půl roku, když jeho funkční období je ústavou vymezeno na jeden rok. Spíše se zdá, je-li uvedena novinářská zpráva pravdivá, že po rozpuštění parlamentu nebylo ve skutečnosti žádného orgánu zastupujícího zákonodárný sbor. Stálý výbor neučinil na štěstí žádného neodkladného opatření, ač to bylo zamýšleno (prodloužení platnosti zákona z 22. prosince 1921, č. 471 resp. zák. z 12. prosince 1923, č. 259) takže nedal příležitosti ke sporu o platnosti takového opatření.

Druhá diskrepance spočívá v tom, že se měl stálý výbor scházet i v době po odročení a ukončení jednotlivých sněmovních zasedání každých 14 dní. Tak stanoví totiž výslovně § 2. zák. z 15. IV. 1920, č. 327 sb. z. a nař. o jednacím řádě stálého výboru. Poněvadž stálý výbor jest povolán také kontrolovati moc vládní a výkonnou, nemůže být omluvou nedostatek nutnosti neodkladných opatření.

Nevíme je-li citovaná novinářská zpráva pravdivá, jisto však je nepochybně, že členové stálého výboru požívali i po rozpuštění Národního shromáždění práv poskutnutých jim v § 54. odst. 7. hns.

Reforma právnického studia. O anketě konané v ministerstvu školství a národní osvěty za předsednictví prof. Mířičky, můžeme podati některé bližší zprávy. Členy ankety jsou: za pražskou právnickou fakultu českou: prof. Mířička, Kapras a Svoboda, za brněnskou: prof. Weyr, Baxa a Sedláček, za bratislavskou: prof. Tomsa, Laštovka a Vážný, za pražskou fakultu německou: prof. Rauchberg, Mayr-Harting, Peterka. Prvým výsledkem porad, k němuž anketa (proti jednomyšlnému hlasu) dospěla, jest názor, aby historicko-právní oddíl studia byl zrušen jakožto samostatný oddíl a předměty historické přednášeny současně s právem platným. Dále jednáno na anketě, ač to snad nespadá do úkolu, k němuž byla svolána, o občanské nauce na školách středních.

Ke zprávě v minulém čísle ještě poznámku: Její pisatel zajisté nemyslí vážně, že by ministerstvo školství mělo přizvati k anketě zástupce studentstva. Bylo by snad na místě mluvití o účasti některých z těch, kteří se otázkou zabývali z mladé generace právníků (ovšem již vystudovaných), ale to jako znalců — hlavně proto, že mají dosud čerstvé dojmy ze svých studií a mohou podati zprávu o tom, jak dnešní studium vypadá s druhé strany —, nikdy však jako zástupců něčích zájmů. —n—

»**Provádění sociálního pojištění v Československu**«, přednáška prof. Dra E. Schönbauma, pořádaná Sociálním ústavem Československé republiky dne 26. listopadu t. r. Přednášející poukázal nejprve na vý-

znam data I. července 1926, kdy zákon ze dne 9. října 1924, č. 221. Sb. z. a n. má vejíti v platnost. Dnem tím má býti Československo postaveno v oboru tomto na roveň státům ostatním v Evropě, které téměř všechny mají již sociální pojištění. Očekává nás však řada úkolů, jež třeba řešiti. Především nutno připravití a provéstí likvidaci nynějších nemocenských pokladen a vytvořiti z nich nové nemocenské pojišťovny, které budou míti dvojí funkci: budou jednak vlastním nositelem pojištění nemocenského, jednak orgány Ústřední sociální pojišťovny. Orgány ty, dosud zcela samostatné, budou nyní závislémi na ústředně, v jejich rukách bude soustředěno pojištění asi 2 $\frac{1}{2}$ milionu občanů. Bude třeba řešiti celou řadu speciálních otázek, s tím spojených, na př.: účetních, statistických, evidence pojištěnců, kontrolní služby.

Bude třeba pečovatí o náležitou thesauraci kapitálu, uvážíme-li, že po 20 letech nashromážděné premiové rezervy budou činiti 10 miliard. Po 20 letech bude naše národní hospodářství vůbec jinak vypadati, naše národní jmění také vzroste o těch uspořených 20 miliard, které nebudou mrtvým kapitálem, nýbrž přispějí k uvolnění našeho podnikání tím, že budou se vraceti v půjčkách státu, veřejnoprávním korporacím, v investicích.

Zatížení státu nebude veliké: v prvých čtyřech letech bude činiti asi 4 mil. Kč, pojištění vojínů bude vyžadovati nákladu asi 17 mil. Kč. Nově vznikající sociální zatížení národního hospodářství nebude převyšovati $\frac{1}{2}$ procenta výrobních nákladů; ve výši té neohrožuje naší soutěživosti, nezpůsobí jisté poruchy v našem hospodářském životě, tak jako nezpůsobilo poruchy v Anglii a v Německu.

V zákoně o pojištění osob samostatně hospodařících ze dne 19. června 1925, č. 148. Sb. z. a n.ř. byly provedeny parlamentem jisté změny proti návrhu odborníků, které ohrožují provedení zákona: jest to hlavně systém jednotné úměrné premie. Systém ten by předpokládal záruku naprosté obligatornosti pojištění, jež však zaručena není. Provedením zákona tak, jak dnes zní, došlo by se k systematickým deficitům a byla by tedy porušena zásada solidnosti, poněvadž by se budovalo pojištění s vědomím, že příspěvky nestačí k úhradě. Bylo by pak třeba intervence státu, což není opět slučitelné s charakterem pojištění a což by je pozměňovalo v státní zaopatření. Bude nutně třeba tedy novelisace zákona tohoto.

Provedení sociálního pojištění bude míti zajisté reflex i na ostatní sociálně-pojišťovací zákony; bude třeba provéstí novelisaci pojištění pensijního, úrazového i hornického. Konečně i na poli zajištění v případě nezaměstnanosti povede vývoj u nás k provedení pojištění pro případ nezaměstnanosti.

Při posuzování pojištění, hlavně však při jeho provádění bude třeba zachovatí objektivní a vědecké hledisko; jen to bude zárukou, že sociální pojištění dosáhne cíle, jež dosáhnouti si vytkló.

Dr. Jindřich.

Snížení eskontní a lombardní sazby. Bankovní úřad stanovil od 1. prosince 1925 eskontní sazbu na 6 $\frac{1}{2}$ ‰, lombardní sazbu na 7 $\frac{1}{2}$ —8‰; tím byla dosavadní eskontní i lombardní sazba snížena o $\frac{1}{2}$ ‰. Ač snížení není veliké, sluší je přece uvítati jako zjev, který může míti aspoň tendenci působiti ke snížení výrobních nákladů, jejichž značnou součástí jsou dnes vysoké úroky bankovní. Snížení výrobních nákladů je pak nutně nejen pro zostřenou zahraniční konkurenci, nýbrž i pro nutnost zachovatí výroby tu část výnosu, která je nutná pro tvoření nových kapitálů.

Režný.

Přednášky Právnícké Jednoty. V zimním období roku 1925 pořádal Právnícká Jednota v Praze 5 týdenních členských schůzí, k nimž připojeny byly vždy odborné přednášky. I. schůze členská konala se dne 5. listopadu 1925. Za nepřítomného starostu předsedal sekce šéf dr. V. Joachim, jenž na počátku schůze věnoval pietní vzpomínku zesnulým dlouholetým členům Právnícké Jednoty dr. Vlad. Lažanskému, notáři dr. Ant. Mokrému a vrch. řed. Ant. Blažkovi. Pak předseda udělil slovo v. z. s. r. dr. V. Grešlovi, který před-

nášel na téma: »O exekuci proti státu«. Jeho zajímavé vývody podané zhuštěnou a přece velmi jasnou formou, které vyzněly kladnou odpovědí na danou otázku, byly vyslechnuty s velikým zájmem. Přednáška tato vyšla tiskem v minulém ročníku (1925) »České Advokacie«. Předsedající sekč. šéf Joachim v souhlase s vývody přednášejícího přičinil několik poznámek se stanoviska práva správního. — 2. schůze členská konala se dne 12. listopadu 1925. Předsedající v zast. II. jednatel dr. Frant. Čáda udělil slovo s. dr. Vlad. Solnařovi, který přednášel »O reformě trestního práva a řízení v Itálii«. Přednáška vyjde tiskem. K jeho vývodům se připojil univ. prof. dr. Aug. Mířička, který zejména upozornil na vady italské osnovy trestního zákona, zvláště na její příliš teoretický ráz. — 3. schůze členská konala se dne 19. listopadu 1915. Předsedající starosta prof. dr. Hermann-Otavský zahájil schůzi posmrtnou vzpomínkou na zesnulého člena adv. dr. Motejla, a udělil slovo univ. prof. dr. Mil. Stiebrovi k přednášce »Volební a politické strany«. Na jeho zajímavé vývody navázala se velmi čilá, hodinová debata, již se zejména zúčastnil adv. dr. Slabý, který odporoval názoru, že politické strany jsou právníckými osobami a poukázal na obtíže, které tato otázka působí v praxi a zvláště tam, kde se má exekučně vymáhati na volební listiny od strany podlehnoucí. Dále kritizuje některá ustanovení zákonná, jak se v praxi osvědčila a vyslovuje se jmenovitě pro přesnou formulaci pojmu strany politické a volební. Přednášející prof. Stieber vysvětlil své vývody v přednášce a uznal nedostatečnost formulace a upozornil, že v podstatě rozdělení na politické a volební strany je dělitko volebního soudu. V další debatě spect. prof. Hoetzel připomínaje retrospektivu vývoje pokládá subjektivitu politických stran za pochybnou. Min. rada Chour vyslovuje se pro názor, že politická strana není právníckou osobou, že však s ní jako s právníckou osobou volební rády počítají. Po dalších poznámkách dr. Slabého, m. r. Choura, redaktora Hrabánka a doslovu přednášejícího prof. Stiebra, který zejména v otázce, zda politické strany sluší pokládati za právnícké osoby, poukázal na vývoj, jenž přináší nám zcela nové formulace, zakončil předseda prof. Hermann-Otavský schůzi. — 4. schůzi členkou konala Právníká Jednota dne 26. listopadu 1925. Předseda starosta prof. dr. Hermann-Otavský zahájil schůzi velmi čestně navštívenou, udělil slovo sen. pres. K. Fliedrovi k přednášce »Kostelní patronát v pozemkovém přidělovém řízení«. O zájmu, jaký tato přednáška vzbudila, nejlépe svědčí debata, v níž obsírnou řečí vysvětlil sekč. šéf Státního pozemkového úřadu dr. Novák praxi v otázce patronátní. Obě řeči, jak přednáška, tak i vývody s. š. dr. Nováka budou uveřejněny tiskem. K jejich vývodům připojil se just. lichtenštejnský rada dr. Kaplan, který ukázal na příkladech, jaké nesnáze působí otázka patronátní v praxi demonstruje je zvláště ukázkami řešení přidělového z někdejšího laňškrounského a uhřetovského panství. — 5. schůze členská, poslední v podzimním období r. 1925, konala se dne 3. prosince 1925. Předsedající starosta prof. dr. Hermann-Otavský udělil slovo univ. doc. dr. R. Rauscherovi k přednášce »Vývoj parlamentarismu v Polsku«. Přednášející nastínil vývoj polského sněmovnictví, jenž úzce souvisí s vývojem polské šlechty. Ustálení polských sněmovních poměrů lze však datovati teprve stol. XV., protože vadila značná decentralizace země. Proto funguje řada sněmíků, zprvu orgánů samosprávných. Pro další vývoj je rozhodno privilegium něšavské. V XVII. až XVIII. stol. se konečně ustaluje dosti značný senát, který je částí valného sněmu, jehož druhým dílem je poslanecká sněmovna, do níž však poslanci jsou vysláni ze sněmíků. Přednášející pak vysvětlil zejména známé liberum veto. Ča.

Ze síně promoční. Koncem minulého měsíce byla konána na právnícké fakultě promoce zajímavá tím, že promotorem byl profesor fakulty, promovendem jeho syn. Promotor pronesl při tom před přijetím slibu doktorandova krásná slova, která zasluhují, aby neupadla

v zapomenutí a aby si je uvědomili všichni, kdo přijímají z rukou fakulty hodnost doktora práv. Promotor promluvil v podstatě takto:

»Zvolil sis povolání právnické. I při něm může ti býti to, k čemu jsi byl doma veden, dobrým vůdcem. Zachováš-li si vždy smysl pro povinnost a odpovědnost, budeš-li vždy svědomitě uvážovati a rozhodovati, nedáš se nikdy strhnouti k nespravedlnosti a ke stranickosti, a nedáš se nikdy do služeb nepravdy a nepoctivosti. Pak nejde, vykonávaje své povolání, vždy to pravé vnitřní uspokojení, jež člověku dává duševní klid a štěstí; a zároveň budeš mítí hřejivé vědomí, že dobře sloužíš svým bližním, svému státu a lidstvu.

Povolání právnické ne neprávem bývá srovnáváno s povoláním lékařským; právník je povolán mnohdy k tomu, aby léčil zla, jimiž lidská společnost trpí a jimiž klidné a nerušené soužití její bývá ohrožováno. A jako lékař, nevystačí ani právník jen s prostředky profylaktivními, nýbrž bývá nucen užiti i prostředků chirurgických. A tu často tvrdou rukou musí zasáhnouti v životní osudy svých bližních. Uloží-li ti život jednou i tuto povinnost, nezapomínej, že to, co svou činností spoluutváříš, není něco neživého, není snad pouhým předmětem úředního jednání, ale měj vždy na mysli, že to je člověk jako ty, že to je tvůj bližní, v jehož život snad bolestně zasahuješ, a že s jeho životem, s jeho osudem jsou spjaty osudy jiných, kteří se nijak neprovinili. Nespokoj se tím, že mu ukážeš jen na studený předpis toho neb onoho zákona, ale dej mu zároveň zaťati, že s ním cítíš jako jeho spolublíží. Spojovat se spravedlnosti i lidskost, toť to pravé a krásné. Tím i svou, mnohdy velmi tvrdou povinnost ulehčíš — a snad i v tom druhém vznítíš božskou jiskru, která v koutku jeho duše zavalena dríme, vstřípíš mu vědomí, že nebylo lze jinak, smíříš ho s jeho osudem a snad i obrátíš na pravou cestu, čímž prokážeš i jemu i právnímu řádu i lidstvu službu nemalou.

Nyní ještě několik slov ode mne nejen jako otce, ale také jako člena profesorského sboru naší právnické fakulty. Osvědčil jsi vědomostí potřebné pro dosažení hodnosti doktorské . . . Tím přinášíš si do života nutné základy. Je to cenná hřívna, která nesmí býti zaka-pána. Na těchto základech nutno ti nyní sebevzděláním a bedlivým sledováním života budovati a pracovati dále tak, aby tato hřívna v-dala užitek mnohonásobný.«

V. r.

Sociologie voleb, přednáška Dra B. Klinebergra, pořádaná I. sekci Sociálního ústavu Československé republiky spolu s Masarykovou sociologickou společností dne 9. listopadu t. roku. — Volba není sociologickým aktem, proto lze jen mluvit o účelu volby. Volby plní účel, jsou prostředkem k němu; účelem jest reprezentace veřejných sborů — parlamentu jako sboru nejširšího. Volba jest jen umělou konstrukcí; konstruování volby jest pak činem vládní moci. Historie učí, že volby jsou takové, jaký jest jim dán účel vládní moci; ve vývoji voleb spatrujeme různé fáse; první vidíme ve zřízení stavovském, kde stojí stavy proti moci královské a povolují původně jen berně, později pak stávají se i sborem poradním. Ve druhé fazi šíří se kruh sboru a přibírá t. zv. čtvrtý stav — venkovský lid; ve třetí fazi venkovský lid se rozšiřuje o pracující třídy; lid pak zjednáva si stále větší a větší vliv.

Srovnáním fází vidíme, že až do poslední doby — i v konstituční monarchii — má lid pouze hlas poradný; hlava státu má v rukou osud lidu, rozhodující samostatně o míru a válce; subjektem moci vládní tu jest monarcha, kdežto lid jen předmětem moci státní.

Stav tento doznal změny světovou válkou; lid sám stává se pod-mětem moci státní, přejímá vládu do svých rukou. To jest i u nás vyjádřeno v ústavní listině: lid jest jediný zdroj veškeré státní moci, prezident republiky jest volen, parlament musí býti svolán dvakrát do roka, zákon může vejíti v platnost za určitých okolností i tehdy, ne-podepíše-li jej prezident republiky; nepřijme-li návrh zákona parlament, může si vláda dáti o něm rozhodnouti hlasováním lidu. Volba do sně-moven koná se dle zásady poměrného zastoupení.

Ptáme-li se, jak bude vývoj pokračovati, nelze se zbaviti určitých obav. Vede k tomu nauka vývojová i zkušenost historická. Z vývoje republik helenských i mohutné republiky římské vidíme, že po demokracii nastává despotie. V nové době však lze míti do budoucna lepší naději: máme příklad v republice švýcarské a v republikách amerických. Nazíráme na ústrojí státní jinak, než dříve: vycházíme z voluntarismu: vůle člověka udržuje nejen jeho, nýbrž i svět, který si tvoří, upevňuje vědomí lidské síly; to jsou faktory, které mění názor moderního člověka proti člověku antickému. Je-li člověk silný, stává se aktivním činitelem, který zasahuje do dějin lidských, je vytváří; dovede si tedy i svůj stát vytvořit a udržet.

Sociologie slouží praktickému životu, tedy i politice; dává jí n. uký a směry, kterými zdravá politika se musí řídit; tam, kde není pochoopení, tato zásada je: mnoho politikařů — avšak málo politiků. Politické strany jsou u nás nositeli volebního práva. Parlament jest tedy zástupcem politických stran, nikoliv národa. Naše volební právo jest zbudováno na síle politických stran; strany ty nabývají vlivu, který jim nepatří. Podle § 52. naší ústavní listiny parlamentu náleží právo dozoru nad výkonnou mocí státní, nad státní administrativou; parlament u nás reprezentují politické strany a strany ty se tedy domnívají, že i ony mají právo dozoru nad státní administrativou. Politické strany vnikly do organizace státní místo státu, jenž má státi nad stranami. Strany netvoří státu, poněvadž právní pojem státu jest celistvý a nerozdělitelný. Vláda stran není zdravá. Je tedy třeba pracovati k tomu, abychom volební právo přivedli na stupeň, na němž má býti, abychom odstranili převahu politických stran; nelze připustiti, aby byly zkráceny pojmy právní objektivnosti, spravedlnosti a povinnosti občanské. Proto jest potřebí zbaviti státní administrativu vlivu politických stran. Nelze dále připustiti, aby mandát byl nesvobodný, aby patřil politické straně; ovšem soustava volebních stran má také svoji přínost: zjednodušuje volbu, avšak — nezlevňuje jí. Volební období šesti let zdá se býti příliš dlouhé, volební právo aktivnímu vojsku nenáleží. Hlavním postulátem úvah těchto by však bylo, přetvořiti ducha lidí ve smyslu ústavy, dosáhnouti souladu mezi duchem lidí a ústavou, vychovati ducha republikánského; výchova v tom směru jest hlavní podmínkou pevnosti státu.

Státní závěrečný účet republiky Československé za rok 1923. Státní závěrečný účet za rok 1923, jenž byl nedávno ústavně schválen, byl sestaven co do jednotlivých účtů po formální stránce podle zásad, které byly směrodatny pro sestavení účtů za předchozí léta t. j. léta 1918—1922.

Ve shodě s novým rozčleněním státního rozpočtu na rok 1923 vykazují se v podrobnostech státních výdajů odděleně osobní a věcné náklady. Konečné zbytky vykázané v státním závěrečném účtu za rok 1922 při kapitole 24. a 24. A. — Opatření přechodní doby poválečné, — která z rozpočtu na rok 1923 byla již vypuštěna, jsou převedena na jednotlivé resortní kapitoly.

Státní závěrečný účet za rok 1923 jest obsáhlý elaborát, jenž podává detailní přehled — bilanci — o veškerém hospodaření státním v tomto roce nejen na státní rozpočet, nýbrž i mimo něj a k němuž jsou připojeny ještě různé účty a výkazy.

Státní závěrečný účet za rok 1923 obsahuje 16 částí, jež jsou v následujícím pořadí:

Část 1. Rozvaha příjmů a výdajů v hotovosti a cenných papírech.

Část 2. Úhrnný účet porovnávací náležitosti příjmové a výdajové se státním rozpočtem, jakož i ryzí výsledek rozpočtového hospodaření.

Část 3. Státní výdaje a příjmy na rozpočet a státní investice. (Úhrnem podán je přehled osobních i věcných výdajů).

Část 4. a 5. Státní výdaje resp. příjmy na rozpočet a jejich pasivní resp. aktivní nedoplatky. (V podrobnostech dle kapitol).

Část 6. a 7. Výdaje resp. příjmy státních investic a jejich pasivní resp. aktivní nedoplatky. (V podrobnostech dle kapitol).

Část 8. Pasiva z hospodaření na rozpočet (vyjma státní dluh).

Část 9. Stav státního dluhu koncem roku 1923.

Část 10. Aktiva z hospodaření na rozpočet.

Část 11. Účiny mimo rozpočet. (Úvěrní operace. Zálohy).

Část 12. Úhrnný účet účínů v cenných papírech.

Část 13. Vyrovnávací účet (saldo) veškerých státních příjmů a výdajů, sestavený podle pokladen a úřadů.

Část 14. Nedoúčtované položky.

Část 15. Pokladní hotovosti a zásoby cenných papírů.

Část 16. Výkaz hospodářského výsledku státních báňských závodů.

Jako samostatné účty jsou tomuto státnímu závěrečnému účtu připojeny:

Účet státního melioračního fondu (zákon ze dne 19 prosince 1919, čís. 21 Sb. z. a n. z roku 1920), účty státního bytového fondu, odd. A — pro záruky a odd. B — pro přímé půjčky (zákony ze dne 22. prosince 1910, čís. 242 ř. z. a ze dne 20. února 1919, čís. 98 Sb. z. a n.) a účty dávky z majetku a přírůstku na majetku podle zákona ze dne 8. dubna 1920, čís. 309 Sb. z. a n.

O těchto samostatných účtech má se podle výše uvedených zákonů předkládati každého roku zpráva Národnímu shromáždění.

Jakožto vlastní státní závěrečný účet nutno považovati pouze části 3 až 7, ježto tyto části odpovídají konstrukci státního rozpočtu a rozpočtu státních investic pro rok 1923. — Část 3. podává úhrnný obraz všech státních výdajů a státních příjmů na rozpočet a státní investice. Tato část odpovídá celkovým přehledům státních výdajů a příjmů obsaženým ve státním rozpočtu pro rok 1923 a rozčlenění výdajů na osobní a věcné. V části 4. probrány jsou pak detailně státní výdaje podle kapitol, což je korelativní s prvním dílem I. přílohy státního rozpočtu na rok 1923, v části 5., obdobně státní příjmy, které jsou vykázány ve druhém dílu I. přílohy tohoto rozpočtu. Části 6. a 7. uvádí detailní hospodaření se státními investicemi, což odpovídá příloze II. zmíněného státního rozpočtu.

Dr. Sch.

Lecke češtiny. Jsme vděční. »Naší Řeči«, že si tak bedlivě všímá naší úřední řeči. Je to jistě velmi bolestná stránka našeho úřadování a nezpomohly všelijaké ty »výnosy« vydané o tom, jak dbáti správného jazyka v úředních spisech. V posledním sešitě »Naše Reč« věnuje opět několik poznámek úřední řeči. Především upozorňuje, že výraz »obratem pošty« nepříčí se duchu českého jazyka, stejně však by bylo možno psáti »žádáme odpověď nejbližší poštou«. Dále ochraňuje se rčení »vziti na vědomí«. Také rčení »uznatí něčí účet« není nikterak nesprávné a značí zcela dobře, uznati něčí účet správným. Rovněž »proclení« není nesprávné, ačkoliv bylo utvořeno příležitostně. Zato je nové a zbytečné slovo »odbavení« jako náhrada za německé Abfertigung. »Naše Reč« připomíná, že Kadlcova a Hellerova právnická terminologie zavedla místo Zollabfertigung výraz »celní vypravení«. Konečně se »Naše Reč« ujímá některými příliš horlivými brusíči škrtaného termínu »zboží došlo«. — Je nesporná zásluha »Naší Řeči«, že se ujímá proskribovaných výrazů, jež si toho nezaslужují. Nejde o to bořit, ale je nutno poznat správné. Ča.

K 2. sjezdu čs. právníků. Prohlášení. V protokolech 2. sjezdu československých právníků konaném r. 1925 v Brně byl v zápisu o rokování sekce IV. (správní) v otázce 4. (str. 49—54) »Úprava právnického studia a zkoušek teoretických i praktických se zvláštním zřetelem ku praktické administrativní« omylem otisknén referát ve znění odchylném od referátu předneseného při sjezdovém rokování. Vlastní referát tento byl ve výtahu uveřejněn v listu československých právníků »Všehrd« roč. VI. 1925, str. 314—315 (zvl. otisk »Druhý sjezd čs. právníků« str. 34—35).

Dr. František Čáda.

Vědecké a literární ceny v oboru sociální politiky vypisuje Sociální ústav ČSR. a to: I. cena Kč 1500.—, Kč 1000.— a Kč 800.—

na nejlepší stručná pojednání (nejvýše tři tiskové archy formátu »Soc. Revue«), jež by přístupným slohem a přehledným způsobem — hledíc při tom nejen k zákonu, nýbrž i k dosavadní praxi, vyložilo práva a povinnosti členů z ávodních výborů (v hornictví závodních a revírních rad) a spolu shrnulo dosavadní zkušenosti, jak se závodní výbory osvědčují v praxi hospodářského života Svými pracemi mohou se o ceny ucházeti jednak zaměstnanci, zejména členové závodních výborů, jednak zaměstnavatelé a jejich zástupci v podniku. Konkursní lhůta do 31. října 1926. — 2. Dále vypisuje cenu se lhůtou do 31. října 1927 v částce Kč 4000.— a Kč 2500.— na práci (nejvýše o 20 tiskových arších formátu »Soc. Revue«, obvyklé to časopisecké osmerky) o československém hnutí odborovém. Práce musí podati všeobecný výklad o odborovém hnutí dělnickém a zaměstnaneckém vůbec, jeho rázu a úkolech, o jeho sociálním a mravním poslání a dále nastíniti stručně jeho vývoj a postavení de lege lata v cizině a podrobně vylíčiti jeho vývoj, dnešní právní postavení a požadavky de lege ferenda u nás. Práce, které by se o některou z vypsanych cen ucházely, buďtež předloženy buď v rukopise, nebo při ceně druhé i otištěn v některém odborném listě do příslušné lhůty kanceláři Sociálního ústavu ČSR. (v Praze III., Valdštyňská 10.) Sociální ústav si vyhrazuje otisknouti ve svých publikacích za obvyklý honorář kteroukoli z prací, počtených cenou. Podrobné znění podmínek bude otištěno v prosincovém čísle »Sociální Revue«, věstníku ministerstva sociální péče.

Vr.

LITERATURA.

Dr. Heinrich Lambert: Das Pensionsversicherungsgesetz. Liberec, 1925. Nákladem Bratří Stieplů. — Kniha obsahuje důležitý zákon č. 1, z roku 1907 o pensijním pojištění, doplněný všemi zákony pozměňovacími, jakož i normy o pojištění železničních zaměstnanců, a zvláštními ustanoveními pro velkostatky. Dílo obsahuje množství rozhodnutí nejvyššího správního soudu, čímž jeho praktická cena jest značná. Vydání obsahuje také příklady pro vypočítání náhrad a povinností, čímž možno ho i laiku použiti.

Dr. Robert Swoboda: Vereine, Gesellschaften, Genossenschaften und sonstige Formen der Vergesellschaftung. — Liberec 1925. Nákladem Bratří Stieplů. Stran 137. Cena 70 Kč. — Autor sestavil v systematickém přehledu všechny normy týkající se spolků a jich forem sdružování. Po krátkém úvodě o rozdílech jednotlivých forem jich a jejich zvláštnostech podává zákony a nařízení týkající se práva spolkového a shromažďovacího, a pak normy týkající se veřejných obchodních společností, komanditních společností, akciových společností, společností s ručením omezeným, společností tiché, společností výrobních a hospodářských, živnostenských společenstev, vodních družstev, spořitelé, záložen, pojišťoven, veřejných skladišť a pod. Kniha obsahuje souhrn všech norem tohoto oboru, a to v jejich plnosti.

Soupis bytů v Praze podle stavu z 15. února 1921. Vydala Statistická komise hlavního města Prahy. — Praha 1923. Stran XVI. + 446, 15 kart., 5 diagr. — Boj proti poválečné krizi bytové vyžadoval značnou řadu zákonodárných a správních opatření, avšak pro jistotu a úspěšnou bytovou politiku chyběl podklad v bezpečných a úplných statistických datech. Z toho důvodu rozšířila vláda sčítání lidu dne 15. února 1921 v soupis bytů ve městech s více než 20.000 obyvateli. V Praze byl